123:1

1 jan. 1940

Finsk seger vid Suomussalmi.

I finska högkvarterets rapport över läget 31/12 heter det bl. a."Som resultat av slutförda strider vunno våra trupper 29/12 och 30/12 på östgränsen vid Suomussalmi väster om Kiantajärvi sjö en stor seger. Fiendens 163:e division skingrades fullständigt och blev till största delen nedgjord. Resterna av divisionen irra delvis spridda omkring i skogarna, delvis retirera de, jagade av våra trupper i riktning mot Juntusranta.

(TT fr Helsingfors)

x

12[illegible]1

2 jan. 1940

<u>Bomber i Norge</u>. I finska högkvarterets kommuniké 1/1 meddelas: I Petsamoriktningen överskredo de ryska flygplanen norska gränsen och fällde på Pasviksälvens is två bomber på norskt område. (TT fr Helsingfors)

<u>USA-opinionen om Sovjet</u>. En kraftig omsvängning i den amerikanska opinionens inställning har inträtt enligt Gallupinstitutets undersökningar. Medan Sovjetunionen för ett år sedan betraktades som fredens förkämpe och av 100 tillfrågade amerikanare 80 uttalade sig för Sovjetunionen och 20 för Tyskland, ha nu 88 uttalat sig för Finland, 10 för Sovjetunionen, medan 2 äro indifferenta. (TT fr Havas)

124:2

2 Jan 1940

Stauning om neutraliteten.

Statsminister Stauning höll den 1/1 ett tal i radio, vari han bl.a. yttrade: "Man kan icke tänka sig att Europas nationer kunna låta det öde som synes tillämnat Finland vara dem likgiltigt. För det danska folket finns endast en väg, neutralitetens, och vi må hoppas på hållbarheten av de löften och avtal som gälla för oss". (TT fr. Köpenhamn)

De sovjet-italienska förbindelserna.

Italienska regeringen har anmodat sin ambassadör i Moskva att avresa till Italien på semester, sedan ryske ambassadören i Rom återvänt till Moskva efter demonstrationerna i Rom i samband med det ryska angreppet mot Finland. (TT fr. London)

Inkallelser i England.

Genom en förordning, som engelske konungen undertecknade den 1/1, komma i det närmaste två miljoner män att inkallas till militärtjänstgöring. Förordningen berör män vilka fyllt 19 men icke 28 år. (TT fr Reuter)

Avtal Sovjet - Japan.

1/1 publicerades två mellan Sovjetunionen och Japan 31/12 slutna avtal. Det ena angår sista inbetalningen för östkinesiska banan. Det andra rör fiskefrågan och stadgar att 1928 års fiskekonvention skall gälla till 1/1 1941. (TT fr. Tass)

x

125:1

.25:1

3 jan. 1940

Kriget i Kina.

I en översikt över det militära läget i Kina under 1939 förklaras i Chungking, att de japanska trupperna i Kina beräknas uppgå till 49 divisioner och 14 blandade brigader, d.v.s. 1.680.000 man. Enligt samma källa skulle japanerna hittills ha förlorat 1.470.000 man, varav 40% i döda. Kineserna ha 300 divisioner mobiliserade, d.v.s. omkring 3 milj. man, förutom dem, som föra guerillakrig. De kinesiska förlusterna ha varit omkr. 2 milj. man. (TT fr. DNB)

x

X

128 1

4 jan. 1940

"IRA" inför dailen. Vid irländska dailens sammanträde 3/1 uttalade justitieministern Borland, att "IRA" förvärvade större delen av sina vapen och sin ammunition från Förenta staterna. Han framlade i anslutning därtill förslag till en lag, som ger regeringen fullmakt att upprätta koncentrationsläger för "IRA":s medlemmar. (U.P. fr. Dublin)

Tal av Roosevelt. I sitt tal vid öppnandet av USA:s kongress yttrade president Roosevelt bl.a: "Jag kan förstå känslorna hos dem som säga, att de aldrig mer skola gå med på att skicka Amerikas ungdom till Europa, men ingen har bett dem gå med härpå, eftersom ingen väntar något dylikt. Det är stor skillnad mellan att hålla sig utanför kriget och att låtsas som om detta krig icke angår oss. Vi behöva icke gå ut i krig med andra länder, men vi kunna åtminstone med andra länder arbeta på att främja en sådan fred som lättar världens svårigheter och därigenom på samma gång hjälper vårt eget land.... Vi måste se framåt och betrakta de verkningar som uppstå för kommande generationer, om världshandeln kommer under någon nations eller nationsgrupps kontroll som genomdriver denna kontroll med militära maktmedel. Andra nationer ha rätt att välja sin egen styrelseform, men vi i denna nation tro ännu, att valet bör ske enligt vissa förutsättningar, som vi anse vara grundläggande överallt. Vi veta, att vi själva aldrig bli fullt säkra här hemma, om icke övriga regeringar erkänna sådana principer." (D.N. fr. Washington)

126:2

4 jan 1940

<u>USA:s försvar</u>. President Roosevelt begär hos kongressen, att denna omedelbart skall bevilja 271.999.523 dollar för att trygga Förenta staternas neutralitet och stärka landets försvar. (TT fr Reuter)

<u>Gränsavtal Japan-Sovjet</u>. Officiellt meddelas 3/1 i Tokyo, att Japan och Sovjetunionen efter överläggningar med Mansjukuo och Mongoliet enats om tillsättandet av blandade kommissioner för demarkation av gränserna och till förhindrande av gränsintermezzon. Avtalet rör hela gränsen mellan Sovjetryssland, Mongoliet och Mansjukuo. (TT fr Havas)

x

127:1

5 jan. 1940

Utvandringen ur Tyrolen. Vid optionstidens utgång 31/12 hade 185.365 sydtyrolare opterat för utvandring till Tyskland. Sammanlagda antalet tysk-språkiga sydtyrolare har angivits till 225.000, varför sålunda 85% av tyskarna i Italien beslutat sig för att utvandra. (Sv.D. fr Berlin)

"IRA" kuvas. Dailen har givit Eires regering de begärda utomordentliga fullmakterna för att undertrycka terrorismen. (TT fr Reuter)

USA:s budget. President Roosevelt framlade sitt budgetförslag för kongressen 4/1. Förslaget upptar 8.424 milj. dollar i utgifter. Anslagen till försvaret ha undergått en kraftig ökning, medan alla andra utgiftstitlar blivit kraftigt nedskurna. De sammanlagda utgifterna innebära en minskning med 675 milj. dollar jämfört med det budgetår som slutar 30/6 1940. Presidenten beräknar, att de normala inkomsterna på 5.548 milj. skola ökas med 382 milj. och att bristen blir 2.176 milj. jämfört med 3.933 milj. enligt löpande budget. Presidenten förklarade, att nationalinkomsterna under de 4 senaste åren stigit med 69%. (TT fr Reuter)

127:2

5 jan. 1940

Tysklands krigsekonomi.

I Berlin meddelas:
För att genomföra en stramare ledning av den tyska krigsekonomin har generalfältmarskalk Göring beslutat åvägabringa ökad enhetlighet i handhavandet av den ekonomiska politiken. Generalfältmarskalken övertar helt ledningen av krigsekonomin och blir högsta krigsekonomiska instans. För att trygga det ovillkorligt nödvändiga samarbetet sammanslutas vidare alla de högsta riksmyndigheter som syssla med den krigsekonomiska politiken till ett Generalråd. (TT fr DNB)

USA:s statsskuld.

Amerikanska regeringen har slutat första hälften av det löpande finanslånet med ett deficit på 2.023 milj. dollar. Vid 1939 års slut uppgick statsskulden till 41.942 milj. dollar. (TT fr Washington)

x

128:1

6 jan. 1940

Belgisk regeringskris.

Bel/giska kabinettet Pierlot har avgått. Konungen har uppdragit åt Pierlot att bilda den nya regeringen. (TT fr Havas)

x

129:1

7 jan. 1940.

Belgiens nya regering. — Den nya regeringen Pierlot räknar 14 medlemmar mot 18 i det gamla kabinettet. Regeringen innehåller 5 katoliker, 4 socialister, 3 liberala samt 2 utanför parlamentet stående personer. I den nya regeringen ingå icke hittillsvarande inrikesminister Devéze, undervisningsminister Buesberg, informationsminister Wauters och ministern utan portfölj de Man. (TT fr Havas)

Trettondagsarbete för Finland. — Under trettondagens lopp hade svenska nationalinsamlingen för Finland fåt in rapport från 403 olika företag, där sammanlagt 89.9'9 arbetare och tjänstemän genom att offra sin helgdag tillfört Finlandsinsamlingen 951.304:55 kr. (DN)

Ubåt i Bottniska viken sänker "Fenris". — Sveabolagets lastångare "Fenris" befann sig på resa från Örnsköldsvik till Holmsund 5/1 då den förföljdes av en okänd ubåt, som omkr. 1,5 distansmin. nordost om fyrskeppet "Sydostbrotten" sköt ångaren i sänk. Besättningen hann sätta sig i säkerhet. (Sv.D.)

Ambulans bombarderad. — Svenska ambulansens förläggningsort i Finland blev under trettondagshelgen utsatt för ett häftigt bombardemang. (Sv.D. fr Helsingfors)

129:2

7 jan. 1940

Kommunisträfst i Danmark. "De Samvirkende Fagforbund" i Danmark uppmanar alla fackliga organisationer och alla fackorganiserade arbetare att vid val avlägsna kommunisterna från alla poster inom sina resp. sammanslutningar. (TT fr Malmö)

Hore-Belisha avgår. Brittiska krigsministern Hore-Belisha och informationsministern Mac Millan ha avgått. Handelsministern Oliver Stanley har utnämnts till krigsminister, sir Andrew Duncan till handelsminister och sir John Reith till informationsminister. I en skrivelse till premiärministern uttalar Hore-Belisha, att han skall fortsätta att ge allt stöd åt krigets bedrivande på fastaste sätt, till dess det förts till ett framgångsrikt slut. Han tänker med glädje på att inga politiska differenser förekommit mellan honom och premiärminister Chamberlain. Premiärministern beklagar i en skrivelse till Hore-Belisha, att denne icke kunnat anta den portfölj som erbjudits honom vid regeringens rekonstruktion. Chamberlain tackar Hore-Belisha för de viktiga reformer han genomfört i krigsdepartementet och yttrar till sist: "Det är mig en källa till stor tillfredsställelse, att det aldrig förekommit några svårigheter mellan oss angående de politiska riktlinjerna och nödvändigheten av att bedriva kriget med största beslutsamhet till ett framgångsrikt slut". (TT fr Reuter)

129:3

7 jan. 1940

Ministermöte Italien-Ungern.

Italiens utrikesminister Ciano anlände 6/1 till Venedig, där han hade en överläggning med ungerske utrikesministern Csaky. Ciano gjorde efteråt ett uttalande för pressen. Han sade bl.a., att alla frågor som beröra Italiens och Ungerns intressen diskuterats, och att den bästa överensstämmelse med de båda regeringarnas åsikter kommit till synes i samtliga frågor. (TT fr Venedig)

Handelsavtal Sovjet - Bulgarien.

5/1 ha förhandlingarna mellan Sovjetunionen och Bulgarien resulterat i ett handels- och sjöfartsfördrag för en tid av 3 år samt i ett fördrag om handelsutbytet och betalningarna för 1940. Enligt sistnämnda fördrag skall en betydande utveckling av handelsutbytet ske. Varuomsättningen mellan länderna skall uppgå till 920 milj.levas. (TT fr Moskva)

Tal av kung Carol.

I ett tal i Bessarabiens huvudstad 6/1 underströk konung Carol Rumäniens förtröstan på sin framtid och dess vilja att få alla sina gränser respekterade. Våra gränser äro eviga, yttrade han bl.a., och tillade, att varje fiende kommer att stöta på Rumäniens samlade kraft. (TT fr Bukarest)

Försvarsanstalter i USA.

En representant för USA:s armè meddelar, att en större flygbas genast skall anläggas i Anchorage Alaska. Amerikanska marinministeriet meddelar, att belopp anslagits till försvarsanstalter på Midway Island och flyganläggningar på Wake Island, båda öar i Stilla havet. (TT fr Reuter)

129:4

7 jan. 1940

Medlingsplaner av Mussolini och Roosevelt.

Det bekräftas i New York, att president Roosevelt och Mussolini utväxlat noter i fråga om möjligheterna att medla fred. (D.N. fr New York)

Ingen tysk fredstrevare.

Ett meddelande har 6/1 tillställts den utländska pressen i Berlin, vari det heter: I den utländska pressen spridas sedan en tid systematiskt uppgifter, vari talas om fredstrevare som skulle göras från tysk sida. I härvarande kretsar betecknas dessa uppgifter som en tydlig manöver från västmakterna, vilka därigenom - för att dölja den egna svagheten - hos världsopinionen söka framkalla ett intryck av ett slags fredsbehov från Tysklands sida.
(TT fr Berlin)

x

130:1
8 jan
~~8 JAN~~ 1940

"Fenris"-
affären.

Sovjetregeringen har bifallit den begäran svenska legationen i Moskva framställt om en skyndsam utredning rörande angreppet på "Fenris" utanför Holmsund. (DN)

×

131:1

9 jan. 1940

Finsk seger vid Suomussalmi.

Finska högkvarterets rapport om läget 8/1 meddelar bl.a.: Huvudmålet för de senaste dygnens strider i Suomussalmi har varit att slå fiendens 44:de division, som i söder i den s.k. Raateriktningen framträngt mot Suomussalmi. Huvudmålet har nu uppnåtts, ty fiendens huvudstyrka har förintats. Hittills ha över 1.000 fångar tagits. Krigsbytet är stort. (TT fr Helsingfors)

Finlands ekonomiska läge.

Statsminister Ryti har i en översikt behandlat det ekonomiska livets utveckling i Finland. I översikten konstateras bl.a: "För närvarande lida vi icke någon verklig brist på förnödenheter, men vår nationalinkomst minskar snabbt, och ehuru vi utan att knota finna oss i en inskränkning av vår levnadsstandard, ha vi kommit till en punkt, då utländska krediter äro nödvändiga för oss". (TT fr Helsingfors)

Finansavtal västmakterna-Turkiet.

Efter förhandlingar i London och Paris undertecknades 8/1 av franska, brittiska och turkiska regeringarna flera avtal av ekonomisk och finansiell natur. Avtalen ha till syfte att utvidga de ekonomiska förbindelserna och varuutbytet mellan Frankrike, Storbritannien och Turkiet. (TT fr Havas)

USA:s svar till NF.

Amerikanska regeringens svar till N.F. har av amerikanske ministern i Bern överlämnats till folkförbundets sekreterare Avenol. I detta heter det bl.a: "Jag har erhållit i uppdrag att förklara, att Förenta staternas

131:2

9 jan. 1940

regering sedan fientligheternas utbrott givit påtagliga bevis för sin sympati för Finlands folk och regering. Dessutom ha amerikanska Röda Korset och enskilda organisationer i Förenta staterna redan skänkt det finska folket understöd av medicinsk, finansiell och annan art och rådgöra med finska regeringen om det mest effektiva sättet att fortsätta och utöka denna hjälp. (TT fr Havas)

Inget avtal USA - Argentina.

Handelsförhandlingarna mellan USA och Argentina ha brutits, då man inte kunnat finna en gemensam grundval för avtal. (TT fr Havas)

Attentatsplaner i USA.

Amerikanska polisen har upptäckt en sammansvärjning, som avsåg att spränga Boulderdammen i luften. Dammen har nyligen anlagts för att förse ett stort område i Kalifornien med elektrisk kraft. (TT fr Havas)

Opposition mot japanska regeringen.

275 medlemmar av japanska underhuset, d.v.s. omkring hälften av alla husets ledamöter, ha undertecknat en resolution, som riktar sig mot regeringens politik. (TT fr Tokyo)

×

15-:1

10 jan. 1940

Kallio om Sovjets krigföring.

President Kallio uttalade vid en presskonferens i Helsingfors 9/1 bl.a: "Med hänsyn till att ryska flygare fällt inemot 4000 bomber och skjutit med kulsprutor äro förlusterna relativt små. Men även om skadorna varit begränsade, ha de till sin natur varit fruktansvärda. Under loppet av en månad ha 234 civilpersoner dödats, 269 blivit svårt skadade och 210 blivit lindrigt skadade. Om man därtill lägger att bomber riktats mot kyrkor och mot kyrkfolket, mot sjukhus, lasarett, tåg, vetenskapliga institutioner historiska minnesmärken och enskilda gårdar, ger detta en klar bild av de ryska stridsmetodernas sanna natur. Mot detta förstörelsekrig har vårt land rustat sig så snabbt som ske kunnat genom att anskaffa nya försvarsmedel.Redan ha cirka 170 fientliga flygmaskiner förstörts, och vår motståndskraft har ökats snabbt även därigenom, att vi från fienden erövrat mycken värdefull krigsmateriel." (TT fr Helsingfors)

Tal av Chamberlain.

Premiärminister Chamberlain talade 9/1 vid ett möte i Mansion House. Han talade därvid om landets uppbåd av styrkor och konstaterade, att hittills antalet militärtjänstgörande uppgår till mellan 2,5 och 2,75 milj. "Om man härtill lägger antalet medlemmar av de samlade styrkorna före kriget samt det stora antal frivilliga som inträtt i armén efter krigsutbrottet liksom de snabbt växande flott- och flygstyrkorna kan det icke förnekas att manskapsmobiliseringen i landet försiggått i en oerhörd omfattning." Om handelspolitiken sade han: "Eftersom våra förråd av guld

10 jan. 1940

och utländska valutor äro begränsade och vi måste tänka på att bevara reserver för den händelse kriget skulle bli långvarigt, måste vi lita till vår export. För att möta denna situation måste vi öka exporten så mycket vi kunna och samtidigt minska importen av sådana varor som vi kunna klara oss utan" Efter att ha hänvisat till den väldiga ökningen av de direkta skatterna, sade premiärministern: "Eftersom 2/3 av konsumtionen faller på dem som ha små inkomster, är det nödvändigt att även de göra uppoffringar, sådana som göras icke blott i det totalitära Tyskland utan även i den stora demokratin Frankrike. Därmed vill jag icke säga att det får förekomma några löneförhöjningar, men det vore ett misstag att binda samman lönerna med levnadskostnaderna eftersom detta blott skulle öka farten i kretsloppet kring den circulus vitiosus, som ökade priser och därpå ökade löner innebär". (TT fr Reuter)

<u>Brittisk flygbefälhavare</u>.

Brittiska flygministeriet meddelar, att flygmarskalk A.S. Barratt utnämnts till överbefälhavare för det brittiska flyget i Frankrike. (TT fr Reuter)

x

133:1

11 jan. 1940

Planerad flyglinje USA - Norden.

Representanter för de nordiska lufttrafikbolagen resa 11/1 tillsammans med representanter för respektive länders postväsen till New York för att undersöka möjligheterna att upprätta en amerikansk-skandinavisk transatlantisk flyglinje. (DN)

Hjälpen till Finland.

18 regeringar ha hittills underrättat folkförbundets generalsekretariat om vilka åtgärder de ämna träffa för att bringa Finland hjälp. (TT fr Havas)

Påvens planer.

Påven har meddelat den apostoliske representanten i Danmark, att han överväger att genomföra åtgärder i syfte att söka säkra de skandinaviska länderna mot en våldsam utbredning av bolsjevismen, som hotar dessa länder efter det ryska angreppet mot Finland. (U.P. fr Vatikanstaden)

Sovjet byter flygledare.

Folkkommissarien för flygplanstillverkningen i Sovjet Moissej Moisselevitj Kaganovitj entledigades 10/1 från sin post liksom även de båda underkommissarierna. Till folkkommissarie i Kaganovitjs ställe har utnämnts Sjapoerin samt till ställföreträdande kommissarier Jakovlev och Voronin. (DN fr Moskva

x

134:1

12 jan. 1940

<u>Trontal av kung Gustaf.</u>

Konungens trontal vid svenska riksdagens öppnande 11/1 lyder: "Tryggandet av rikets säkerhet står i förgrunden. Det planerade reformarbetet får begränsas med hänsyn till omsorgen om den beredskap som det internationella läget nödvändiggör. Mina framställningar till eder, genom statsverkspropositionen och annorledes, komma att få sin prägel härav. I besparingssyfte ha inskränkningar i den normala verksamheten föreslagits. Trots detta måste jag begära stora ekonomiska offer av mitt folk. Jag är förvissad om att dessa, liksom nödvändiga personliga uppoffringar, villigt skola bringas fosterlandet. Min vädjan vid urtima riksdagens öppnande till mitt svenska folks samhörighetskänsla och fosterlandskärlek i en prövningens tid har funnit det gensvar som jag väntat. Med djup tillfredsställelse har jag bevittnat den samhällsanda som från alla håll inom vårt folk ådagalagts genom en enastående offervillighet och en nationell samling av omisskännlig styrka, ingivande en känsla av trygghet för framtiden. Sveriges förhållande till främmande makter är gott. Det har varit möjligt att upprätthålla för vår folkförsörjning nödvändiga handelsförbindelser åt alla håll, i erforderliga fall genom avslutande av särskilda handelsavtal. I min fortsatta allvarliga strävan att hävda Sveriges självständighet och neutralitet samt bevara dess vänskapliga förbindelser räknar jag på hela folkets verksamma stöd. Finlands indragande i väpnad konflikt har på det djupaste berört Sveriges folk. Villigheten att bispringa broderfolket i dess nöd har tagit sig otvetydiga uttryck. Sverige har

134:2

12 jan. 1940

känt och känner sin förpliktelse att lämna Finlands tappra folk all den materiella och humanitära hjälp som vårt land med hänsyn till sitt eget läge och sina egna möjligheter kan ge. Det nordiska samarbetet, liksom samarbetet med övriga alliansfria neutrala stater, ligger mig städse varmt om hjärtat. Detta samarbete, har en väsentlig uppgift i bevakandet av de neutralas gemensamma intressen. Det är min innerliga förhoppning att det också skall kunna bli en kraft i den allmänna fredens tjänst. Medveten om att därmed motsvara en djupt känd önskan hos mitt folk är jag nu som alltid beredd att lämna min medverkan i arbetet för fredens återställande." (DN)

Sveriges budget. Den nya svenska budgeten avser i stort sett de normala utgifterna, medan de stora anslagen för fortsatta militära beredskapsåtgärder komma att begäras senare i en särskild beredskapsstat. Den egentliga riksstaten visar ett överskott på nära 1/4 miljard, ty mot utgifter på 1,456,66 milj. svarar en beräknad inkomstsumma på 1,692,35 milj. Om den militära beredskapen under hela nästa budgetår måste upprätthållas vid samma nivå som nu, förbytes detta överskott i en brist, som beräknas till minst 500 milj. Redan det nu löpande budgetårets underskott beräknas dessutom komma att ligga nära 500 milj. Försvarshuvudtiteln, som

134:3

12 jan. 1940

kalkylerats för "normala" förhållanden, har ökat med 7.600.000 kr. till 327 milj. Med hänvisning till en ny flottplan beräknas årskostnaderna för ersättningsbyggnad till 45 milj. Utbyggnadsprogrammet för flygvapnet forceras genom att flygmateriel anskaffas för drygt 11 milj. kr. och beredskapen höjs samtidigt. (DN)

Finsk lyckönskan till folkförbundet. Finlands utrikesminister Tanner har till folkförbundets generalsekretariat riktat ett telegram, i vilket han å sitt kämpande lands vägnar framför sin lyckönskningar till Genèveinstitutionen med anledning av dess 20-åriga bestånd samt uttrycker sitt tack för den hjälp som skänkts Finland. (TT fr Havas)

Olja från Polen. Tyskarna hålla på att undersöka oljeförekomsterna i sydöstra Polen, och bolag ha grundats för att utrusta fälten med de modernaste anordningar för oljeutvinning. Genom dessa hoppas man kunna uppdriva produktionen med 100%, varigenom icke blott behovet i generalguvernementet kommer att täckas utan även ansenliga mängder kunna föras till Tyskland. (TT fr DNB)

Colijn möter Ciano. Förre holländske ministerpresidenten d:r Colijn, som uppehåller sig i Rom, hade 11/1 en lång överläggning med utrikesminister Ciano. (DN fr Amsterdam)

X

135:1

13 jan. 1940

Stortinget samlat. Norska stortingets 89:e ordinarie session inleddes 12/1. I trontalet yttrade konungen bl.a: "Det har varit nödvändigt att inge protest hos olika regeringar mot kränkningar av vår neutralitet och våra rättigheter, och förhandlingar ha förts med de krigförande länderna om en reglering av de ekonomiska spörsmål som kriget framkallat. Särskilt vill jag uttrycka en fredsförhoppning beträffande vårt grannland Finland. Vid varje tillfälle blir det den norska statsmaktens uppgift att i samarbete med andra neutrala länder, främst Danmark och Sverige, för framtiden bevara freden för vårt eget land". (TT fr Oslo)

Lahtis bombarderat. Finska radiostationen Lahti bringades till tystnad genom ett ryskt bombardemang 12/1. (DN fr Helsingfors)

Fackföreningarna och Finland. Internationella fackföreningsfederationens byrå i Paris har vädjat till alla anslutna organisationer att organisera effektiv hjälp åt Finland. (TT fr Paris)

x

136:1

14 jan. 1940

Norsk budget.

Den nya norska budgetens slutsumma uppgår till 826,3 milj. kr., eller 161,4 milj. mer än 1939. Finansministern beräknar, att 125 milj. kr. skola vara tillräckliga för neutralitetsvakten, militära engångsutgifter och civilförsörjningen. Dessutom ha i försvarsdepartementets ordinarie budget upptagits 25 milj. kr. till extra anskaffningar för försvaret. I övrigt visar den ordinarie försvarsbudgeten inga större förändringar. Korta repetitionskurser för de yngsta årsklasserna 1938 och 1939, föreslås. (TT fr Oslo)

Svenska frivilligkåren.

Chefen för den svenska frivilligkåren i Finland, general E. Linder, utfärdade sin första dagorder för kåren 11/1. (DN)

Rysk krigsrapport.

Generalstaben för Leningrads militärdistrikt utsände 13/1 en kommuniké vari man bl.a. förklarar, att de ryska trupperna på alla fronter stå på ett avstånd av mellan 10 och 80 km från gränsen. "De i utlandet cirkulerande påståendena att 44:de divisionen vid striderna vid Suomissalmi förlorat 14.000 man äro en ren uppfinning. 44:de ryska divisionen uppgick i sin helhet icke till mer än 10.000 man. I verkligheten har denna divisions förluster under de senaste veckorna uppgått till 900 man, medan de finska förlusterna vid samma avsnitt uppskattas till minst 2.000 döda. Sedan 1/12 befinner sig Petsamo i Sovjettruppernas händer. Sovjets truppavdelningar ha tillsammans med finska folkrepublikens första kår, som helt

136:2

14 jan. 1940

nyligen inträffat i Petsamo, icke blott intagit Petsamo utan även ryckt fram 130 km söder om staden". (DN fr Moskva)

<u>Franska flottans insatser</u>.

Franske marinministern Campinchi har i en intervju för Agence Havas representant lämnat följande uppgifter: Den franska flottan har under 4 månader sänkt 10 tyska ubåtar, uppbringat 622.000 ton kontrabandsgods och kontrollerat 239 handelsfartyg. En armé har anlänt från kolonierna utan att förlora en enda man. Krigsmateriel, utrustning och förråd av alla slag anlända i trygghet till de franska hamnarna. Mer än 1.300 allierade handelsfartyg och 200 konvojer ha korsat haven under eskort av lätta franska sjöstridskrafter. Intet franskt krigsfartyg har sänkts eller skadats av fienden. Den franska handelsflottan har blott förlorat 11 fartyg om 55.771 ton, varav 7 om 46.853 ton sänkts av ubåtar. Detta tonnage representerar 2% av hela den franska handelsflottan i september 1939. (TT fr Havas)

<u>Beredskap</u> i <u>Belgien</u>.

Den belgiska radion uppläste 13/1 en order från krigsministeriet till alla man vid armén som befunno sig på permission att omedelbart återvända till sina avdelningar. (TT fr London)

×

137:1

15 jan. 1940.

Bomber vid Kallax. 14/1 ha okända flygplan flugit över svenskt territorium vid gränsen mot Finland samt skärgården Luleå-Haparanda. Då stark snöyra rådde har man icke kunnat identifiera flygplanen. I trakten av Kallax 8 km. söder om Luleå fälldes ett mindre antal bomber, vilka briserade på isen. (Sv.D.)

Sovjetryska noter till Sverige och Norge. 6/1 överlämnade Sovjetunionens minister i Stockholm fru Kollontay följande skrivelse till utrikesminister Günther:"Jag har äran till Eders Excellens från min regering framföra följande: under hela december månad för den svenska pressen, inspirerad av kretsar, som äro fientliga mot De Socialistiska Rådsrepublikernas Union, anförd av tidningen 'Social-Demokraten', som är en med Sveriges regering nära förbunden tidning, en otillåtlig kampanj mot De Socialistiska Sovjetrepublikernas Union, en kampanj, vars uppkomst man skulle kunna förklara, endast om Sverige befunne sig i krig eller beredde sig att börja krig med Sovjetunionen. Man kan påvisa, att svenska pressen upprepade gånger direkt uppmanat till krig mot Sovjet- (forts.)

137:2

15 jan. 1940

unionen och att vid åtskilliga tillfällen upprepats sådana förklaringar som att: 'Sveriges gräns går vid gränsen mellan Finland och Ryssland', vilket åtföljts av krav på väpnat ingripande från Sverige i kriget på regeringen Ryti-Tanners sida mot Sovjetunionen. Under den senaste tiden ha uppmaningar av detta slag förekommit nästan var dag i den svenska pressen. Dylika angrepp kunna ej ha något annat syfte än att framkalla förvecklingar mellan Sovjetunionen och Sverige, något som de önska, vilka inspirera och organisera kampanjerna mot Sovjetunionen. Det är att beklaga,att alla dessa kampanjer icke möta det motstånd som man har rätt att förvänta från Sveriges regerings sida. Dessutom konstaterar man,att personer i offentlig ställning öppet deltaga i organiserandet av det militära bistånd, som lämnas regeringen Ryti-Tanner. Med understöd av de svenska myndigheterna ha i ett antal av Sveriges städer - Stockholm, Malmö, Halmstad, Uppsala och andra - för värvning av frivilliga öppnats byråer, vilkas antal redan 7/12 uppgick till 47 byråer. Vid organiserandet av dessa byråer deltaga sådana personer som kaptenen Vinge, majoren Helge Malmberg, överstelöjtnanterna Viking Tamm och Ehrensvärd, ledamoten av riksdagens första kammare Ivan Pauli m.fl. Antalet s.k. 'frivillig', som äro verksamma under de officiella svenska byråernas skydd, överstiger flera tusen. Enligt de upplysningar som lämnats 28/12 ha tusentals s.k. 'frivilliga' anlänt till Finland, och under de allra senaste dagarna ha 'två kårer' av frivilliga från södra och mellersta Sverige avrest till Finland. Befälet över dessa s.k.

137:3

15 jan. 1940

'frivilliga' har anförtrotts den svenske generalen Ernst Linder. Det är svårt att ej anse, att ovannämnda omständigheter äro oförenliga med den neutralitet som tillkännagivits av Sveriges regering. Denna oförenlighet blir ännu mera uppenbar, om man till alla dessa redan nämnda omständigheter - presskampanjen, uppmaningarna till militära företag mot Sovjetunionen, det öppet godtagna uppsättandet av frivilliga kårer med bistånd av personer i offentlig ställning - lägger den direkta tillförseln av ammunition från Sverige till regeringen Ryti-Tanner samt det av Sverige lämnade tillståndet till transitering genom Sverige av alla slags militära förnödenheter. Enligt uppgifter i pressen, vilka ej dementerats av Sveriges regering, har Bofors till Finland sänt en uppsättning luftvärnskanoner. Flygplan från neutrala länder hava transiterats genom Sverige till Finland med de svenska myndigheternas bistånd. Sovjetunionens regering fäster svenska regeringens uppmärksamhet på nämnda omständigheter och på de svenska myndigheternas mot Sovjetunionen riktade handlingar. Sovjetunionens regering anser lämpligt framhålla för Sveriges regering, att dessa handlingar från de svenska myndigheternas sida icke blott äro oförenliga med Sveriges neutralitetspolitik utan även kunna medföra icke önskvärda förvecklingar i avseende på förbindelserna mellan Sverige och Sovjetunionen."

En liknande not från Sovjetunionen har överlämnats till norska regeringen. 8

(TT fr TASS samt Sv.D.)

137:4

15 jan. 1940

Beredskap i Holland.

Holländske försvarsministern har indragit alla permissioner. Besluten har fattats med anledning av de gentemot Nijmegen observerade truppkoncentrationerna. (TT fr Haag)

Belgiens mobilisering.

Belgiska armén lyder sedan 14/1 under kung Leopolds direkta befäl och arméledningens befogenheter ha i samband därmed stärkts. Dessa åtgärder ha automatiskt följt i och med att fas D - den sista och fjärde fasen i mobiliseringsplanen - trätt i kraft. (Sv.D. fr Bryssel)

Konspiration i USA.

18 medlemmar av en organisation, kallad "Christian Front", ha blivit arresterade i USA, anklagade för att ha sökt framkalla revolution i Förenta staterna, störta regeringen och införa diktatur. En liten arsenal, som organisationen torde ha avsett för revolutionära ändamål, har upptäckts i New York. (TT fr Reuter)

Ny japansk regering.

Japanske kejsaren har, sedan ministären Abe avgått, givit amiral Mitsumasa Yonai i uppdrag att bilda den nya regeringen. Förre utrikesministern Arita har övertagit posten som utrikesminister i kabinettet Yonai. (TT fr Tokyo)

x

138:1

Jan. 16 1940

Sveriges svar till Sovjet

Svenska regeringen överlämnade 10/1 ett svar på Sovjetregeringens 6/1 avlämnade not (se 137:1), vilket hade följande lydelse: "Den uppkomna konflikten mellan Sovjetunionen och Finland har utlöst en stark och enhällig svensk opinion. Historiska, kulturella och andra skäl göra att hela svenska folket hyser den varmaste sympati för det finska. Det kan utan överdrift sägas att i själva verket alla svenskar hysa den livligaste önskan att det fria Finland, som uppkom efter världskriget med det revolutionära Rysslands samtycke, lämnat i överensstämmelse med dess politiska principer, skall bestå som ett fullt fritt och oberoende rike. Det säger sig självt att en så enhällig folkopinion måste avspegla sig i tidningspressen. Den svenska pressen åtnjuter en vidsträckt frihet att uttala sig i alla ämnen, och den kan därvid stödja sig på den i grundlagen fastställda tryckfriheten. Grundlagen innehåller emellertid också vissa bestämmelser avsedda att förhindra missbruk av tryckfriheten. Sålunda förbjudas smädelser mot främmande makter och deras överhuvuden, och svenska regeringen underlåter icke att ingripa mot tidningsuttalanden som icke äro grundlagsenligt tillåtna. I detta avseende göres ingen som helst åtskillnad mellan Sovjetunionen och andra makter. I detta sammanhang anser jag mig ej kunna underlåta att fästa uppmärksamheten vid de utfall mot Sverige som på senaste tiden förekommit i sovjetrysk press och radio. Varken i fråga om sitt förhållande till pressen eller i något annat avseende kan svenska regeringen anse sig ha givit berättigad

1381 2

Jan. 16 1940.

anledning till de av Sovjetunionens regering uttalade anmärkningarna mot Sveriges hållning. Medveten om att ständigt ha låtit sig ledas av neutralitetens grundsats, har svenska regeringen icke kunnat värja sig för intrycket att de av Sovjetunionens regering framställda anmärkningarna väsentligen grunda sig på felaktiga informationer. Ett närmare studium av de särskilda punkterna i noten bestyrker denna uppfattning. Sålunda äro uppgifterna angående de svenska frivilliga till Finland allt annat än riktiga. Antalet frivilliga är icke tillnärmelsevis så stort som Sovjetunionens regering synes förmoda, och verksamheten bedrives helt och hållet på privat väg, i full överensstämmelse med internationell kutym och för övrigt i likhet med vad som f.n. synes förekomma i andra europeiska och amerikanska länder. Inga svenska myndigheter medverka och inga officerare eller meniga i svensk tjänst delta såsom frivilliga i striderna i Finland. Den såsom ledare utpekade general Linder är finsk general och tillhör icke svenska armén. Vad beträffar transporten av varor av olika slag från Sverige eller från andra länder genom Sverige till Finland, så kan svenska regeringen icke finna, att densamma kan ge anledning till invändningar. Sverige har visserligen under rådande krisläge infört kontroll över import och export i fråga om flertalet varor, men i princip avser man dock att upprätthålla handeln med utlandet i största möjliga utsträckning. I förhållandet mellan de nordiska länderna är det naturligt, att varu-

138:3

Jan. 16 1940

utbytet i överensstämmelse med det traditionella nordiska samarbetet äger rum under friast möjliga former. I enlighet härmed tillåtes Finland att från Sverige införa och genom Sverige transitera varor av alla slag varav landet anser sig ha behov, och svenska regeringen anser sig icke ha någon anledning att nu göra några inskränkande ändringar i gällande regler för Sveriges handelsförbindelser med Finland. Det är svenska regeringens förhoppning att redan ovannämnda påpekanden skola vara tillräckliga för att skingra uppkomna missförstånd och klargöra för Sovjetunionens regering att den icke har grundad anledning till klagomål mot svenska regeringen. Svenska regeringen för icke någon mot Sovjetunionen riktad aggressiv politik. Tvärtom delar den det av Sovjetunionens regering framförda önskemålet att undvika alla komplikationer mellan de båda länderna. (sign.) Günther) (DN)

Norges svar till Sovjet.

Utrikesminister Koht har å norska regeringens vägnar avlåtit svar å den sovjetryska noten. I svaret heter det bl.a: "Jag vill allra först fastslå, att de norska myndigheterna icke deltagit i några handlingar som strida mot Norges neutralitet under det pågående kriget i Finland...... Som ni vet råder full pressfrihet i Norge, och regeringen kan icke förhindra att pressen publicerar uttalanden i olika riktningar både om landets egen och om främmande länders politik..... Norska myndigheter

ha absolut icke medverkat till att upprätta organisationer och värvningskommittéer här i landet för deltagande i det finsk-ryska kriget. Icke heller ha norska myndigheter medverkat till att sända vapen eller militär utrustning till Finland. Värvning till krigstjänst i främmande land är förbjudet och straffbart enligt norsk lag och är därför icke tillåtet. Det är icke den norska regeringen bekant att en speciell division för Finland av frivilliga från Oslogruppens stater skulle vara under bildande. Det är icke något brott mot neutraliteten om enskilda personer resa ut för att delta i krig utomlands. Men norska regeringen har icke givit och kommer icke att ge tillåtelse till några militärer att på detta sätt delta i kriget i Finland. I Haagkonventionen n:r 5 av 18/10 1907, art. 7, är det uttryckligen fastslaget att ingen neutral stat är förpliktad att förhindra utförsel eller transitering av vapen och annan krigsmateriel för en krigförande stats räkning. Men norska regeringen vill anmärka, att för så vitt den har sig bekant har hittills ingen transitering av krigsmateriel till Finland ägt rum i Norge, och privat utförsel av samma art endast i ringa utsträckning. Jag vågar utgå ifrån att dessa upplysningar skola överbevisa eder regering om att norska regeringen har upprätthållit och fortfarande ämnar upprätthålla den neutralitet gentemot krig i främmande land som regeringen själv har förklarat, och under hävdande av denna neutralitet kommer den noggrant

Jan. 16 1940

att hålla sig inom gällande traktater och allmänt godkänd folkrätt. Jag är övertygad om att intet skett här i landet som är ägnat att leda till förvecklingar mellan Norge och Sovjetunionen eller störa det normala förhållandet mellan de båda regeringarna." (TT fr Oslo)

Svensk protest i Moskva.

Svenska beskickningen i Moskva har anmodats att med anledning av bombfällningen vid Kallax inlägga svenska regeringens protest. (DN)

Norsk protest i Moskva.

Norska regeringen har protesterat mot det ryska flygets gränskränkningar. (DN fr Oslo)

Ryska inkallelser

Moskvaradion har utsänt ett meddelande, enligt vilket alla unga män i åldern 19 och 20 år inkallas till militärtjänstgöring. (U.P. fr London)

Belgien förbjuder kommunistorgan

Belgiska regeringen har beslutat att förbjuda alla kommunistiska tidningar och att åtala utgivarna. (U.P. fr Bryssel)

Västmakternas avtal med Turkiet

Generalsekreterare Menemendjoglu i turkiska utrikesministeriet har lämnat följande allmänna redogörelse för den engelsk-fransk-turkiska överenskommelse som träffats: Turkiet erhåller krediter på 25 milj. engelska pund för inköp av krigsmateriel och ett lån på 15 milj. pund sterling i guld. Krediterna och lånet löpa med mycket låg ränta och skola åter-

138:6

Jan. 16 1940

betalas inom 20 år, främst med turkiska varor. De engelska och franska regeringarna ha åtagit sig att från Turkiet köpa för 10 milj. engelska pund russin, fikon och nötter årligen. (TT fr Ankara)

Brittiskt svar till Amerika

I svaret på de 21 amerikanska republikernas samfällda protestnot mot krigsoperationer inom den s.k. amerikanska neutralitetszonen och främst mot slaget vid Rio de la Plata förklarar brittiska regeringen, att Storbritannien icke kan acceptera neutralitetszonen, om det icke blir förvissat om att denna zon icke skulle kunna utgöra ett väldigt fridlyst område för tyska krigsfartyg och förrådsfartyg, varifrån de kunna gå ut för att angripa allierade och neutrala fartyg och till vilket de kunna återvända för att undvika att tvingas till strid.

(TT fr London)

Rysk kommentar till svenska och norska svaren.

Innehållet i de svenska och norska regeringarnas svar på de sovjetryska noterna offentliggjordes natten till 15/1 i Moskvaradion samt åtföljdes av en kommentar, vari förklarades, att svaren icke vore tillfredsställande. Svenska utrikesdepartementet har meddelat, att offentliggörande av det svenska svaret skett utan samråd med svenska regeringen.

(TT fr Moskva)

x

139:1

17 jan. 1940.

Inga brittiska garantier åt Norge och Sverige.

Svenska utrikesdepartementet har 16/1 dementerat ett av en amerikansk nyhetsbyrå utsänt meddelande om brittisk garanti åt Sverige. (Sv.D.)

Utrikesminister Koht har med anledning av en amerikansk nyhetsbyrås meddelande om att Storbritannien skulle ha föreslagit en garanti om stöd åt Norge förklarat, att inga förhandlingar om något slags integritetsgaranti ägt rum mellan Storbritannien och Norge. (NTB fr Oslo)

Finsk tvångsutrymning.

De finska myndigheterna ha efter de senaste dagarnas ryska flygraider beslutat tvångsutrymma vissa orter, då de lokala myndigheterna icke längre anse sig kunna sörja för invånarnas säkerhet. Bland de städer som skola utrymmas märkas Hangö, Ekenäs, Åbo och Riihimäki.
(DN fr Helsingfors)

Hore-Belishas avgång.

Vid debatt i brittiska underhuset 16/1 yttrade Hore-Belisha bl.a.: "I 2 1/2 år av verksamt och brådskande arbete, präglat av snabba förändringar,
(forts.)

har jag innehaft det höga ämbetet som krigsminister. Arméns reorganisering och utveckling under denna tid har verkställts i en anda av stor enighet, som står i anmärkningsvärd kontrast till de flesta reformers stormiga historia.... Det föll mig icke in att vi gjorde armén alltför demokratisk för att kämpa för demokratin". Hore-Belisha slutade med orden: "Varför vägrade jag att göra det byte som premiärministern erbjöd mig? (Att anta posten som handelsminister). Jag gjorde detta emedan jag icke kunde känna mig förvissad om att de motiv som föranlett premiärministern att göra denna ändring skulle göra det möjligt för mig att energiskt fullgöra ett annat uppdrag i nationens intresse".

Premiärminister Chamberlain yttrade, att rykten satts i omlopp av vilka många voro fullständigt ogrundade och en del mycket orättvisa mot tredje part. "För det första har det icke förekommit några meningsskiljaktigheter rörande den politik man skall följa mellan Hore-Belisha och hans kolleger. För det andra har det påståtts att avgången var resultatet av en kamp mellan Hore-Belisha och vissa högre officerare, vilka man i vaga ordalag betecknat som "mässingshattar", i fråga om befordringssystemet inom armén . Detta påstående saknar all grund. Varje premiärminister måste tid efter annan revidera fördelningen av posterna mellan sina kolleger, men särskilt i krigstid är det viktigt att regeringsmaskineriet arbetar med största möjliga effektivitet och

139:3

17 jan. 1940

minsta möjliga friktion. Om en premiärminister måste offentliggöra alla sina skäl för att göra en ändring, skulle det bli omöjligt att företa någon sådan. Det är därför jag icke ämnar i detalj delge huset mina skäl. Jag märkte att svårigheter uppstodo. Jag skulle kanske kunna beteckna dem som härflytande ur Hore-Belishas mycket framstående egenskaper, vilka enligt min uppfattning gjorde det önskvärt att en ändring kunde ske." (DN fr London)

Tysk ubåt sänkt. 15/1 sänktes en tysk ubåt av franska krigsfartyg. (TT fr Havas)

Ubåtar förlorade. Brittiska amiralitetet meddelar, att 3 brittiska ubåtar sannolikt gått förlorade. (TT fr Reuter)

USA:s flottbyggen. Inför representanthusets flottutskott meddelade 16/1 konteramiral Stark, att Förenta staternas flotta 1940 behöver 145 nya krigsfartyg för att det löpande och föreslagna byggnadsprogrammet skall fullbordas. Kostnaderna uppskattas till 2.276 milj. dollar. (TT fr Reuter)

Japans politik. Vid den första pressmottagningen efter den nya japanska regeringens bildande förklarade premiärminister Yonai, att någon viktigare förändring icke kommer att inträda i den utrikespolitik som fördes av det före-

139:4

17 jan. 1940

gående kabinettet. Yonai tillade, att regeringen kommer att söka åstadkomma en omjustering av Japans relationer till Förenta staterna, Storbritannien och Sovjetunionen, "allt under det att Japan bevarar sin oberoende ställning". (TT fr Tokyo)

×

140:1

18 jun. 1940

<u>Svensk remissdebatt.</u> I svenska riksdagens remissdebatt 1/7 yttrade statsminister Hansson bl.a: "Det har icke inträtt någon förändring i den svenska utrikespolitiken sådan denna både före krigsutbrottet och efter detsamma definierats och deklarerats. Kärnpunkterna i denna politik äro självständigheten och neutraliteten.... Vi ha varken varit utsatta för påtryckningar från västmakterna eller för varningar eller hotelser från Tyskland. Det bör vara tillåtet, att alltjämt räkna med att ingen av de krigförande parterna önskar vårt lands indragande i kriget. Och i varje fall veta de ansvariga ledningarna, att vi själva icke önska det, att vi komma att avvisa varje förslag av sådan art och att vi ämna med alla till buds stående medel möta varje försök att kränka vår neutralitet. Det är då också klart, att allt tal om att vi själva skulle kunna begå oneutrala handlingar genom att tillåta genommarsch av krigförandes trupper eller begagnande av stödjepunkter på svenskt territorium eller på något annat sätt är fullkomligt gripet ur luften. Något sådant kan icke komma i fråga." Om förhållandet till Finland sade talaren bl.a: "Det må erinras om, att när Finlands regering i slutet av 1936 högtidligen tillkännagav sitt lands anslutning till det övriga Nordens politik, detta icke innebar någon förändring i förutsättningarna och uppgifterna för det nordiska samarbetet. Tryggande av de nordiska ländernas neutralitet och oberoende genom fredliga strävanden förblev

140:2

18 jan. 1940

det förnämsta målet för detta samarbete. Under detsamma har militärt samgående mellan de nordiska länderna icke varit på tal i ansvariga kretsar. Däremot har i samarbetets egen art och natur legat en beredvillighet att lämna ömsesidigt bistånd av annat slag, om förhållandena så skulle kräva. Sådant bistånd har också givits. Efter de deklarationer som vid olika tillfällen avgivits kan ingen var i tvivel om att hjälpen till Finland ligger regeringen lika mycket som hela svenska folket varmt om hjärtat. Men varm medkänsla och den bästa vilja att hjälpa kunna icke enbart bli bestämmande. Vi kunna icke avstå från att besinningsfullt pröva de reella förutsättningarna för vårt handlande. I nuvarande ömtåliga läge finns det en mängd faktorer av olika slag som måste tas i betraktande, när det gäller att avgöra på vad sätt och i vilken utsträckning Sverige bäst skall kunna bispringa Finland. Var och en bör förstå, att dessa saker icke alltid kunna framläggas till offentlig diskussion. Därför måste regeringen kunna påräkna förtroende att avväga vad som bör göras i uppkommande lägen. Vi ha icke kunnat lämna ur sikte sammanhanget med hela det internationella läget. Norden består av fem länder. Fyra av dem bilda tillsammans en geografisk enhet, som har sina gränser åt både öster, väster och söder. Detta läge, som annars ansetts bjuda så stora möjligheter för ett fredligt liv, är under den nu rådande konflikten i Europa ömtåligt. Det fordras aktsamhet och

140:3

18 jan. 1940

varsamnet om vi vilja undgå att bli en del av området för den stora konflikten. För att förstå detta ha vi icke behövt och heller icke mottagit några anvisningar utifrån rörande vårt förhållande till Finland. Vårt eget fria bedömande ligger till grund för vår uppfattning om hur vi bäst tjäna Nordens och därmed också Finlands sak. Det skulle vara en lucka i uppriktigheten om jag förbiginge en annan betydelsefull synpunkt. Den avser bevarandet av enigheten inom vårt eget folk. Denna enighet har icke kunnat vinnas kring en politik som haft i sikte en militär intervention."

Förre utrikesminister Sandler gav en förklaring till sin avgång: "Jag har ansett och anser alltjämt att Sverige bör med insättande av egna stridskrafter medverka i samarbete med Finland till tryggandet av den neutraliserade Ålandsregionens säkerhet, detta även i det förändrade läge i Östersjön som det nya förhållandet mellan Tyskland och Ryssland samt det ryska angreppet på Finland innebär... Jag betraktar den ståndpunkt som den nuvarande regeringen tagit i arv av den avgångna som ett sammanbrott för den nordiska politik, för vilken jag verkat under de år jag haft tillfälle därtill. Vad som inträffat betyder enligt min mening, att vid det första tillfälle då det verkligen gällde allvar var Sverige icke moget att ta den nödvändiga risken. Och då detta inträffat med den största, ytligt bedömt starkaste nordiska makten,

140:4

18 jan. 1940

då innebär det ett sammanbrott för det nordiska samarbetet i dess helhet som politisk realitet. Som ett personligt vittnesbörd vill jag säga kammaren att för mig var det nordiska statschefsmötet i oktober en storartat vacker fasad, bakom vilken just det praktiska samarbete läget krävde blev i stillhet torpederat. Jag åhörde därför också med någon undran orden i samlingsregeringens programförklaring om ett utvidgande av det nordiska samarbetet. I årets trontal är formuleringen blygsammare Och nu vågar jag rent av tro att regeringen i sina gärningar är mera nordisk än i sina ord... Ett viktigt ledmotiv för svensk utrikespolitik under senare år har varit en ständig strävan att verka utjämnande i förhållandet mellan Finland och Sovjetunionen. Allt detta är ju nu i samband med kursändringen både i Moskva och i Berlin slaget i spillror. Och den svenska samförståndspolitik som ärligt och konsekvent fullföljts under åratal tillerkännes i dagens Moskva intet värde. Men icke blott därmed måste vi vara på det klara. Den allmänna karaktären av Sovjetunionens utrikespolitik är radikalt förändrad. Det är en parodi att tala om Sovjet som fredsmakt. En imperialistisk bolsjevism är farligare än den gamla tsarismen var... Det finns dock ingen vettig människa här i landet som önskar se Sverige i krig med Sovjetunionen. Intet skulle vara oss mera välkommet än att se detta väldiga rike återvända till sin tidigare fredsbetonade politik. Det kommer också att helt bero på Sovjets egna åtgärder, om förhållandet oss emellan skall bli bättre eller sämre".

I sitt svar till Sandler sade statsministern: "Det finns här inte

140:5.

18 jan. 1940

anledning till att ironiskt tala om en feghet och illustrera detta med två olika tillfällen: Abessinien och Finland. Det är inte rätt att modet har växt med kvadraten på avståndet. Men det är sant att under hr Sandlers egen ledning vi voro mycket återhållsammare i Abessinien-konflikten än vi ansett oss kunna vara när det gäller Finland". (DN)

<u>Det ekonomiska kriget.</u>

Brittiska ministern för den ekonomiska krigföringen, Cross, gav 17/1 i underhuset en resumé av det ekonomiska kriget. "Under flera år har Tyskland särskilt i Donauländerna fört en utrikeshandelspolitik, som utmärkt sig för ett sinnrikt system av clearing och bytesavtal, varigenom det fått starkt inflytande på utrikeshandeln i flera neutrala mindre länder. För att kunna angripa denna fientliga position måste Storbritannien tillämpa nya metoder. Skattkammaren måste betala de prisskillnader som uppkommo. Den tvekade heller aldrig att snabbt och storsint stödja köp, som voro ägnade att beröva fienden viktiga varor. Efter 4½ månader se vi, att Tyskland befinner sig i ungefär samma ekonomiska trångmål som efter 2 år i det förra kriget. Exporten är det bästa beviset på Tysklands industriella bekymmer. Den tyska exporten har hämmats av brist på råvaror, och många fabriker ha måst stänga eller arbeta i en omfattning som understiger deras verkliga

140:6

18 jan. 1940

kapacitet." Cross framhöll till slut, att den brittiska kontrollen icke uppvisar några läckor av betydenhet, utan att all tysk export som kunnat angripas med detta vapen blivit effektivt stoppad. "Vi se fram mot den dag, då vi kvävt Tysklands ekonomiska liv, så att det icke längre kan uthärda krigsansträngningen. Med detta medel tro vi att vi kunna föra räkenskapens dag närmare och rädda våra egna medborgares liv". (TT fr London)

<u>Inga brittiska garantier.</u>

På en fråga 17/1 i brittiska underhuset, om några stater sedan 30/9 1938 begärt, att Storbritannien skulle ge dem garantier mot angrepp, svarade premiärminister Chamberlain: "Inga". (TT fr London)

<u>Italien och kriget.</u>

I en rapport om fascistpartiets direktiv förklarade partiets sekreterare 17/1 bl.a: "Det fascistiska Italien kan i varje ögonblick finna sig ställt inför nödvändigheten att gripa till vapen, och det bör vara andligt berett". (TT fr Stefani)

<u>USA:s export.</u>

Förenta staternas export under december 1939 uppgick till ett värde av 358 milj. dollar, vilket är den högsta siffran för en månads export, som noterats på bortåt 10 år. Orsakerna till ökningen får bl.a. tillskrivas leveranserna av flygplan till allierade. (TT fr Havas)

x

141 1

19 jan, 1940

Ryskt erkännande om Kallax. Sveriges chargé d'affaires i Moskva har som svar på den svenska regeringens framställning mottagit en not från Sovjetregeringen, vari denna meddelar, att två ryska flygmaskiner till följd av orienteringssvårigheter under snöstorm råkat överflyga svenska gränsen. I noten uttalar Sovjetregeringen vidare sitt beklagande i anledning av det inträffade.
(Sv.D)

Finsk krigsrapport. Finska högkvarterets rapport över läget 18/1 meddelar bl.a: I Lappland ha våra trupper under de senaste dagarna avancerat 45 km i riktningen Salla. Fienden har från Joutsijärvi trängts tillbaka till Märkäjärvi, där strider pågå.
(TT fr Helsingfors)

x

142:1

20 jan. 1940

<u>Industrigåva till Finland.</u>

Ett belopp på cirka 62 milj. kr. att ställas till finska regeringens förfogande utgör resultatet hittills av en sedan början av december pågående privat insamling inom den svenska industrin. (DN)

<u>Uttalande av danska folketinget.</u>

Vid danska folketingets sammanträde 19/1 antogs följande uttalande: "Folketinget beslutar uttala, att man inom alla kretsar av det danska folket är ense om att landets neutralitet skall upprätthållas och att de medel, landet förfogar över, om så behövs skola användas för att hävda rikets fred och oberoende samt att man tillförsäkrar regeringen sitt stöd i arbetet härför". Vid omröstningen antogs förslaget med 135 röster av alla partierna. Den tyska minoritetens representant Jens Möller, meddelade, att han varken röstade för eller emot. (TT fr Köpenhamn)

<u>Rysk ursäkt till Norge.</u>

17/1 överlämnade sovjetryska utrikeskommissariatet till Norges legation i Moskva en not som svar på legationens noter av 15/1 och 16/1, i vilka den norska regeringen protesterade mot att sovjetryska plan flugit över den norska gränsen i trakten av Svanvik. I sin svarsnot meddelar det sovjetryska utrikeskommissariatet, att enligt ingångna rapporter 12/1 och 14/1 sovjetryska flygplan i 3 fall råkat flyga över den norska gränsen under ytterst ogynnsamma väderleksförhållanden, vilka försvårade piloternas orientering. Den sovjetryska regeringen framför sitt bekla-

142:2

20 jan. 1940

gande av det inträffade. (TT fr Tass)

Ryska förluster. Ryssarna ha, enligt officiella finska uppgifter, under krigets första 7 veckor förlorat sammanlagt 204 flygmaskiner av olika typer. Ryssarna ha dessutom förlorat 434 stridsvagnar, 189 kanoner, 262 kulsprutor och över 500 bilar. (DN fr Helsingfors)

Belgiens beredskap. Det belgiska försvarsministeriet meddelar, att permission åter erhålles inom armén och flottan. (U.P. fr Bryssel)

Franska kommunisterna. Franska senaten har med 294 röster mot 0 antagit förslaget om att kommunisterna skola uteslutas ur parlamentet. (TT fr Havas)

Fredsförslag av Hertzog. General Hertzog meddelade vid sydafrikanska parlamentets sammanträde 19/1, att han kommer att framlägga följande motion: "Huset anser att tiden är inne att upphäva krigstillståndet gentemot Tyskland och återställa freden". Smuts majoritet gentemot oppositionen är nu omkring 17 röster. Denna majoritet är större än den som stödde hans krigspolitik 4/9, då Hertzog avgick som premiärminister. (TT fr Reuter)

x

143:1

21 jan. 1940

<u>Churchill om sjökriget.</u>

Marinminister Churchill höll 20/1 ett radioanförande om "Krigsläget", vari han bl.a. yttrade; "Det är i dag ganska säkert, att hälften av de ubåtar, som Tyskland ägde, när det började kriget, blivit sänkta och att nybyggnaderna varit långt mindre omfattande än vi väntat". Churchill konstaterade i fortsättningen att "efter nära 5 månaders krig är den första ubåtskampanjen för närvarande fullständigt tillbakaslagen, minhotet under god kontroll, den engelska sjöfarten i själva verket oförminskad och världens alla oceaner fria från övervattenskaparfartyg... I själva verket har det aldrig gått så bra i något sjökrig".(TT fr London)

<u>Västmakternas fredsmål.</u>

Utrikesminister lord Halifax höll 20/1 ett radiotal i Leeds, i vilket han definierade de brittiska fredsmålen. Han yttrade bl.a: "Vi måste hålla på att friheten återges de små nationer vilka Tyskland berövat friheten, och genom att ... utnyttja det förflutnas erfarenheter skola vi göra vårt yttersta för att skydda Europa för ett upprepande av denna olycka". (TT fr London)

<u>Italiens försvar.</u>

Italienska ministerrådet sammanträdde 20/1 under Mussolinis ordförandeskap, varvid budgeten för räkenskapsåret 1940-1941 fastställdes. Denna upptar i utgifter 34.895 milj. lire och i inkomster 29.002 milj. Det beräknade underskottet uppgår till 5.893 milj. lire. Försvarsbudgeten

143:2

21 jan. 1940

upptar sammanlagt i utgifter 10.843 milj. lire fördelade med 4.231 milj. på armén, 3.350 milj. på flottan och 3.262 milj. på flyget. För innevarande budgetår var det sammanlagda utgiftsbeloppet för försvaret 8,275 milj. lire. För budgetsåret 1939-1940 uppgingo utgifterna till 29.316 milj. lire och inkomsterna 24.561 milj. lire. (TT fr Havas)

Påvebudskap

President Roosevelt har som svar på sitt julbudskap från påven mottagit ett budskap, där det heter: "De omedelbara fredsutsikterna ha minskats till en ringa sannolikhet som följd av de besvärliga hindren som det blir allt svårare att övervinna". Påven betecknar i fortsättningen Roosevelts budskap som en "föredömlig handling av broderlig och hjärtlig samkänsla mellan den nya och den gamla världen i försvaret mot aggressiva antikristna tendensers iskalla pust". (TT fr Washington)

Borah död.

Den amerikanske senatorn Borah avled 20/1. (TT fr Washington)

x

144:1

22 jan. 1940

<u>Finsk flygverksamhet.</u> Finska bombflygförband ha för första gången sedan krigsutbrottet angripi ryska flygbaser i Estland. (U.P. fr Helsingfors)

<u>Engelsk jagare sänkt.</u> Officiellt meddelas från London, att jagaren Grenville 20/1 sänkts av en mina eller torped i Nordsjön. (TT fr London)

<u>Polska flottan.</u> I en kommuniké från det polska överbefälet förklaras, att 70% av den polska flottan lyckats undkomma och anslutit sig till de allierades styrkor. Före kriget utgjorde den polska flottans sammanlagda deplacement 26.564 ton. Härav har ett tonnage på 18.174 ton räddats jämte hela den polska handelsflottan. (TT fr Paris)

<u>Japanska ångaren "Asama Maru" stoppad.</u> Brittiska krigsfartyg i Stilla havet ha hejdat den japanska ångaren "Asama Maru" och tagit ombord tyska passagerare, som voro i värnpliktsåldern. (TT fr Havas)

<u>Hollands beredskap.</u> Officiellt meddelas från Haag att permission kommer att beviljas inom den holländska armén från och med 21/1 förutsatt att den internationella situationen under tiden icke förvärras. (U.P. fr Haag)

x

145:1

23 jan. 1940

USA-démarche till Storbritannien.

Förenta staterna har givit uttryck åt sina "allvarliga bekymmer" över den behandling amerikanska fartyg rönt från de brittiska myndigheternas sida i Medelhavsområdet och speciellt i Gibraltar. (TT fr Washington)

"Asama-Maru"-affären.

Den japanska regeringen har inlagt formlig protest hos den brittiska ambassadören mot prejningen av ångaren "Asama Maru". Den japanska viceutrikesministern förklarade, att den japanska regeringen betraktar den brittiska åtgärden som en allvarlig och ovänlig handling mot Japan. (TT fr Reuter)

Ingen fred Japan-Kina.

En officiell kinesisk talesman förklarade 22/1, att alla möjligheter till fredsförhandlingar mellan Japan och den lagliga regeringen i Kina ha försvunnit. (TT fr Reuter)

x

146:1

24 jan. 1940

Samförstånd på finska arbetsmarknaden.

Representanter för arbetsgivarnas i Finland centralförbund och Finlands fackföreningars centralförbund ha mötts till förhandlingar, vilka resulterat i samförstånd därom att dessa centralorganisationer med beaktande av den fria organisationsverksamhetens samhälliga betydelse skola förtroendefullt förhandla om alla på deras verksamhetsområde förekommande frågor i syfte att såvitt möjligt lösa dem i samförstånd.
(TT fr Helsingfors)

Brittisk jagare sänkt.

Brittiska jagaren "Exmouth" har sänkts. Det befaras att ingen enda av de ombordvarande blivit räddad. (TT fr London)

Tyska oljeköpen.

Brittiske ministern för den ekonomiska krigföringen, Cross, meddelade 23/1, att allt göres för att hindra Tyskland att åter fylla sina lager av olja ur neutrala förråd, och han sade sig icke känna till att några större oljepartier undsluppit kontrollen sedan krigsutbrottet.
(TT fr Reuter)

Motta död.

Schweiziska förbundsrådet Motta avled 23/1. (TT fr Reuter)

x

147:1

25 jan. 1940

Ålandsöarna bombarderade.

Ryska bombflyget företog 24/1 raider mot Ålandsöarna.
(Sv.D. fr Helsingfors)

Englands garantier åt Belgien.

Chamberlain förklarade 24/1, att frågan om de medel, varmed Storbritannien skulle sätta i kraft sina garantier "av alla slag, om så skulle visa sig nödvändigt", varit föremål för den brittiska regeringens fulla uppmärksamhet. Denna deklaration ingick som del i ett svar till Henderson Stewart, som frågade "om generalen lord Gorts tillkännagivande - att om Belgien angripes, skulle de fransk-brittiska garantierna träda i funktion med blixtens hastighet - utgör den brittiska regeringens välövertänkta uppfattning".
(TT fr London)

Avtal England-Frankrike.

Ett vittomfattande avtal har träffats mellan den franska handelsdelegation, som besöker London, och representanter för engelska regeringen. Detta avtal är avsett att utveckla de uppgörelser om intimt finansiellt och ekonomiskt samarbete, vilka ingingos för några veckor sedan, och kommer att ytterligare samordna de både ländernas resurser på det ekonomiska området.
(Sv.D. fr London)

147:2

25 jan, 1940

I Shanghai meddelas:

Wang Ching-weis regering.

Wang Ching-weis nya regering skall kallas "Republiken Kinas nationalregering". Nanking förblir landets huvudstad, och nationalflaggan är fortfarande kuomintangs flagga. Beslut härom fattades vid Tsingtao-konferensens första möte 24/1 Som riktlinjer för den nya regeringen fastställdes: antikommunism, samarbete med Japan och främjande av freden i Fjärran östern. Även andra partier än kuomintangpartiet skola ha möjlighet att deltaga i regeringen. (TT fr Shanghai)

London erkänner blott Chiangs regering.

Chamberlain har förklarat, att den enda kinesiska regering, som erkännes av brittiska regeringen, är Chiang Kai-sheks. (TT fr London)

x

148:1

26 jan. 1940.

<u>Tysk spion i Norge.</u>

De tyska järnverkens kontrollant i Narvik, ingenjör Müller, har anhållits som misstänkt för spioneri. (Sv.D. fr Berlin)

<u>Polacker i tyskt jordbruk.</u>

Omkring 1 milj. polacker skola 1940 sättas i arbete inom det tyska jordbruket. I denna miljon äro ej inräknade de cirka 300.000 polska krigsfångar, som redan befinna sig i Tyskland. (Sv.D. fr Berlin)

<u>Holland och kriget.</u>

Holländske utrikesministern van Kleffens höll 25/1 ett tal i senaten. Han förklarade bl.a.:"Det nederländska folket stödjer regeringens neutralitetspolitik. Regeringen skall icke låta avleda sig från denna väg av dem som i eget intresse anklaga den för motsatsen. Genom sin neutralitet har Holland fyllt en uppgift gentemot Europa. Om Holland och Belgien indrogos i kriget, skulle konflikten bli mera komplicerad. De som gripa till vapen mot oss komma att stöta på våra vapen". Han yttrade vidare:"Wienkongressen åstadkom en förnuftigare reglering än Versailles. Bristande förståelse för Tysklands intressen måste med nödvändighet leda till en reaktion." Ministern frågade därefter om ögonblicket nu icke vore inne för en rättvis och förnuftig reglering av Europas affärer. "Motståndarna kunna icke förstöra varandra. Man önskar garantier, men det finnes inga bättre garantier än på verklighet, rättvisa och ömsesidig aktning grundade förhandlingar." (TT fr Haag)

148:2

26 jan. 1940

Nyval i Kanada.	Generalguvernören i Kanada lord Tweedsmuir meddelade vid parlamentets öppnande 25/1 att nyval till parlamentet skola äga rum med det snaraste. Meddelandet kom som en fullständig överraskning. (TT fr Ottawa)
"Asama-Maru"-affären.	Brittiska regeringen har tillställt den japanska regeringen en not i "Asama Maru"-fallet (TT fr Havas)
Handeln USA-Japan.	Amerikanske handelsministern Hopkins har offentliggjort en redogörelse i samband med det japansk-amerikanska handelsfördragets utlöpande. Därav framgår bl.a., att Japans del i den amerikanska importen och exporten är mellan 7 och 8%, medan 34% av Japans totala import utgöres av amerikanska varor, och USA köper från 1/6 till 20% av Japans hela export. Förenta staterna förse Japan med omkring 56% av dess viktigaste råvaror, däribland 40% av Japans råbomull, 40% av metallerna, 50% av maskinerna och 65% av Japans behov av petroleum. (TT fr Reuter)

x

149:1

27 jan. 1940

<u>Amerikanskt cirkulär.</u> 24/1 utsände den amerikanska legationen till amerikanska undersåtar i Sverige ett meddelande, vari bl.a. säges: "I betraktande av det allmänna läget i Europa uppmanar den amerikanske ministern alla amerikaner som uppehålla sig i detta land och som ej ha tvingade skäl att kvarstanna att återvända till Förenta staterna så fort ske kan. Det är särskilt önskvärt att kvinnor och barn göra så. Det nuvarande läget är icke omedelbart farligt i Sverige, men ingenting kan sägas om framtiden". (DN)

<u>Neutralitetslagen och Finland.</u> Roosevelt har förklarat, att Finland ej räknas som krigförande land och att neutralitetslagen ej kan tillämpas på den rysk-finska konflikten, då någon krigsförklaring ej föreligger. (UP fr Washington)

x

150:1

28 jan. 1940

Nya finska inkallelser. Finland har 27/1 inkallat första delen av 1898 års klass... Enligt uttalanden av statsminister Ryti har Finland nu inkallat största delen av 20 årsklasser. (UP fr Helsingfors)

Rysk ubåt sänkt. En av de ryska ubåtar, som sedan nära 2 månader opererat ovanför finska mineringen mellan Åland och fastlandet har sänkts i ett finskt minfält. (Sv.D. fr Helsingfors)

Churchill om krigsproduktionen. Marinminister Churchill höll 27/1 ett tal i Manchester, varvid han bl.a. kom in på nödvändigheten att öka produktionen av krigsmateriel. Han förklarade, att miljoner nya arbetare komma att behövas och att 1 milj. kvinnor måste djärvt träda in i krigsindustrin. (TT fr London)

Förslag av Hertzog förkastat. General Hertzogs resolutionsförslag, vari det heter att "tiden är inne att göra slut på krigstillståndet med Tyskland" förkastades 27/1 av det sydafrikanska parlamentet med 81 röster mot 59. (TT fr Reuter)

USA:s vapenexport. Amerikanska utrikesdepartementet meddelar, att exportlicenserna för vapen ammunition och krigsmateriel 1939 uppgingo till 204.555.780 dollar, d.v.s. 2½ gånger så mycket som 1938 års siffra. Den verkliga exporten hade ett värde av 102.298.298 dollar. Storbritannien och Frankrike svarade för flertalet licenser och övervägande delen av den verkliga exporten. Av exporten utgjorde flygplan huvudsaken. (TT fr Reuter)

150:2

28 jan. 1940

Blockaden av Tientsin.

Brittiska konsulatet i Tientsin har officiellt informerats om att den japanska blockaden av de brittiska och franska koncessionerna i Tientsin skall skärpas kraftigt från och med 27/1. (TT fr Reuter)

x

151:1

29 jan. 1940

<u>Brittiska handels-flottan rekvireras.</u> Brittiska regeringen skall 1/2 rekvirera alla oceangående fartyg tillhörande Storbritannien och dess kolonier så snart de lossat sin laster.

(TT fr Havas)

x

152:1

30 jan. 1940

Tal av Daladier. Konseljpresident Daladier höll 29/1 ett radiotal, vari han bl.a. yttrade: "Min regering, som gripit in mot alla medbrottslingar i den nazistiska propagandan, tänker icke på att rikta sig mot fransmän som drömt om ett franskt-tyskt närmande. Det var förvisso legitimt att vara kommunist och vilja ena Frankrike och Ryssland för fredens försvar. Det var också legitimt att vilja närma vårt land till Tyskland. Men under nuvarande omständigheter vore det ett brott att lyda Berlin och Moskva".
(TT fr Paris)

Val i Bulgarien. Valen till bulgariska parlamentet ha lämnat till resultat, att 140 av de 160 kammarledamöterna stödja Kjosseivanoffs politik. (TT fr Havas)

x

153:1

31 jan. 1940

Tal av Hitler.

Hitler höll 30/1 ett tal, vari han bl.a. berörde västmakternas krigsmål. "Vi veta ju i alla fall precis vilket mål de ha: det är Tyskland av år 1648 som föresvävar dem, ett upplöst och sönderslitet Tyskland". Om samarbetet med Sovjetunionen sade han, att "sekler igenom ha Tyskland och Ryssland levat vid varandras sida i vänskap och frid. Varför skall detta icke vara möjligt även i framtiden? Jag tror att det skall bli möjligt, emedan de båda folken önska det, och varje försök från den brittiska eller franska plutokratiens sida att bringa oss i en ny motsättning till varanda kommer att stranda... till följd av den nyktra insikten om dessa krafters avsikter". Om Tysklands offensivförberedelser förklarade han: "Jag kan försäkra det tyska folket att väldiga ting uträttats under dessa 5 månader. I jämförelse med det som åstadkommits under dessa 5 månader förbleknar allt som skapats i Tyskland under de 7 åren dessförinnan. Våra rustningar pågå nu för fullt enligt en planläggning som visat sig riktig." (Sv.D. fr Berlin)

x